

اسلام مجموعہ دہلی

شعاری: «ربنی برہیات، صیاتی بر ویرہ» در .

بیل ۲ صانی ۶۱ ۱۰ صفر ۱۳۳۴
۱۰ کانون اول ۱۳۳۱

مدیری: حلیم ثابت

جلد : ۴

قرآنہ کریم
سورۃ آل ہرانت ۶۰ نجی آیتدن ۷۷ نجی آیتہ قدر مفہوم شرقی
حشیہ فی مفہوم قرآندن مرحوم مناسترلی رفعت

تاریخ

فاخی زادہ وسواس منزاعہ سی محمد ذکی
ابن تیمیہ (ابن تیمیہ) چکدیکی زحت و مشقی رضا الدین بن فخر الدین

ترجمہ مال

آق شس الدین محمود

نسخہ سی ۶۰ بارہ در

توزیع یری « زمان کتبخانہ سیدر »

نجم استیبال مطبعہ سی

تاریخ

قاضی زادہ سیواسی منازعہ سی

مسالك صوفيه احبابي ايله علمای رسوم يتسده وقت وقت منازعه
 ظهور ایدیوردی . فقط قاضی زادہ محمد اقدی ايله سیواسی شیخ عبدالمجید
 اقدی ارمنده تحدث ایدن اختلاف پک زیادہ اہمیت کسب ایشم، یکدیگری
 و توابعی تکفیرہ و حتی بری دیگرینک و تابعینک قہنی ترویجہ قدر
 وارمشیدی . وقت کچدیجہ و یکدیگری علیہدہ کی اسنادات آرتدیجہ تفرتدہ
 تراید ایدیور، ہر ایک طرفک املی دیگرینی احمادن عبارت بولئیوردی . تاریخہ قاضی
 وقہسی نامیلہ یاد اولتان وقہہ ایشہ بوتزورک نتیجہسی حکمنہدر .

تکلیفہ ذکر صرہسندہ لحن و تقنی ایلہ ترین صوت ایدلسی
 و سماع و دیوران یاہلسی کفری مؤدی اولدینی قاضی زادہ اتباعی طرفدن
 ایلری سورولدیکنی کورن، طرفداران حلوتیہ و مولویہ و سائر صوفیہ
 فقراسہ عداوت ایدوب یونلری تکفیردن ماغدا تکیہلرینہ داخل اولان
 بیلہ کافر اولور، دیمکہ جرأت ایدن مؤمنین و موحدین فرقہ فرقہ اولوب
 مجالس و محافلہ گوشہ بکوشہ مباحثہ و قوغا و بیہودہ معارضہلر ایلہ وقت
 اولدیرمکدن خالی دکلملر ایدی . [۱] زہد و تقوی پرنہسنہ برون
 قاضی زادہ طرفدارانی حکومتدہ کی نفوذلری سایہسندہ کندیلرینہ تبعیت
 ایدنلرک ہر درلو امور و خصوصاتی ترویج و تسریعہ موفق اولدقلرندن
 نفوذلری کوندن کونہ آرتیور، و علی الخصوص صوک زمانلردہ اللہ ایتدیگری
 تبرداران واسطہسیلہ دارالسعادہ اغاسہ و آنک دلائلیہدہ والدہ سلطان حضرتلرینہ
 چاتملری و سرای ہایونندن التفاتہ و کاه بیگاہ احسانہ مظهر اوللرلیلہ نفوذلری

[۱] نیما جلد ۶ صفحہ ۲۳۲ .

حد غایبه واصل اولیوردی. دیگر طرفدن شیخ اقدی دخی خواص مقرین التفاتیله و تکیه مداوملرندن اولان متحولینک دلالترلیله تقوؤذی زیاده لشمش و اولکیلرکی سرایک علی التفاتلرینه، جلی احسانلرینه مظهر اوله ماقدمه ایتمده سر آهانی کیسهلر یورومکله خویشانی نزدنده و بو احواله واقف اولانلر عندنده قدری آرمشدی .

کیده رک سرای هایون منسوبیتک ایکی طرف اولسی و بر طرفک خواجه لره و دیگر طرفک درویشلره التفات کوسترمسی خلقی شایسته دی، اسنادانی تربیده باعث اولدی .

او صروده مقام وزرانی اجراز ایدن بوخی یارالی محمد پاشانک نه بر طرفه نه او بر جهة اهمیت و یرمیه رک و یالکز کندی کیسه سی طولدی رفق قیدینه دوشه رک مناصبی صانغه باشلامسی و اولجه توجهات صروده سنده ایشلرک درجیمی و منسوبیتک قایلرلی نسبتده هر ایکی طرف متفقکن بو دفعه بوتون متاعک وزیره انتقال ایلمسی هم خواجه لری ، هم شیخلری اغضاب ایتمکدن خالی قالیوردی . دوغای هایونک تام بو صروده منهزم ، دشمنک لینی و بووجه اطیه مستولی اولسی اوزرینه هر ایکی طرف کرسیلرده و مجالس و محافلده وزیر طعن و تشنیعه باشلادیلر . و ظالم و مرتشی ، شرع شریف اجرا اولماز ، ممالک اسلامیه بدعتله طولدی . وزیر و مفتی اهل بدعتی حمایت ایدر دیه لسانلرینه کنی سویلر اولدیلر . « وزیر اعظم علیهمده کی شکایاتک نمادی ایتمی ، و هر لسانده عین تفراتک تکرار ایدوب طورمسی محمد پاشانک موقعی صارمش بالنتیجه عزلی موجب اولغله مقام وزارتله کوبریلی محمد پاشا کتیرلشیدی . ذی الحججه نک اوچه مصادف جمعه کونی قیامجامع شریفنده مؤذنلرک نعت رسول او قوملری اوزرینه نعیانک تعیرنجه قایلردن بر طاقه مؤذنلرک اسکانی ایچون شتوم مغلظه ایله زبان درازلغله قیام ایلمش ، و طرف مقابل خلافتی ادعا ایلملریله ایش مقالتیه منجر اولغدن مسئله باصدیرلشدی . فقط بو حال ایشی بستیون ازیتدی . « بو مرتبه دنسکره یالکلیه

مشایخ صوفیه به درون‌نرنده اولان کینه دیرینه‌لرینی اظهار و محیه قسطنطنیه و خارج شهرده اولان تکیه و خانقاهلری جمع کثیر ایله هدم ایدوب طاش و طورپراقلرینی دریایه دوککه قرار ویردیله . مانع اولانلری دفع ایچون آلت حرب و قتال ایله سلطان محمد جامنده جمع اولغه اتفاق ایدوب امت محمددن اولان یارین آلت حرب ایله جامع اوکنده حاضر اولسونلر، امر بالمعروف و نهی عن المنکر خدمته معاونت ایلسونلر [۱] .

قاضی زاده طرفدارانک مقصدی یلکتر نکایابی بیتمق ، طاش و طورپراقلری دریایه دوککن عبارت دکلدی . اولنلر ؛ تکیه‌لری بیقدقن ، طاش طورپراغی یوق ایتدکن صکره تصادف ایده‌چکلری درویشلره تجدید ایمان تکلیفنده بولنه‌چقلر ، قبول ایدنلری آزاد ، ایته‌ینلری اتلاف ایله‌چکلردی . صکره حضور پادشاهی‌یه چیقه‌چقلر ، بدعتلرک قالدیرلسنی ذات حضرت شهریاریدن استرحام ایله‌چکلردی . ظن ایدیورلدی‌که بو مقصدلرینه ایرلرسه هرشی دوزله‌چک ، هر طرفه نظام ویرینه‌چکلر . فی‌الحقیقه « سوخته‌لر صوبا ، وکرده‌لر ایله و محترک مرایی سوتی و اهل خوف قسمندن حاجی منداک و فاقی دونکل مطرم‌بازلری شا کردلری اولان خوطمان قتراق قاقوانلرینه سلاح قوشادرب ، طاقم طقم جامعه کلکه باشلادیلر .

بو اجتماع حکومتک ، طولایسییه وزیر اعظمک سمع و اطلاعنه واصل اولغله وزیر مشارالیه نصیح و پند شقی بالترجیح طرفینه اختطارات مناسبده بواندی . فقط کارکیر تأثیر اولمادی . بونک اوزرینه علمای حقیقه جلب ایدلش ، و رأیلری بالاستفسار مجتمعیق مقاصدی من کل الوجوه غیر قابل ترویج شیلردن عبارت و بونلرک استیصاللری موافقی عقل و تدبیر و دیانت اولدینی . جوابی آلمش اولغله لدی الاستیذان محرک و مضدلرک قتلرینه اذن همایون‌سدور ایتدیکی حالده کویرلی‌ینه عفو و صفح ایله معامله‌ینی ترجیح ایتش ؛ بونلرک اجتماعلرینی طاغتمقله برابر فساد مرتبی اولدقثری اکلاشیلان اسطوانی ، ترک

احمد ، ديوانه مصطفيٰ بك قبريسه نيفلريله اکتفا ايدرك ايشي تماماً باصديرمغه موفق اولشدر .

بو ايکي ذات ايله منسوبيني تزدنده باعث اختلاف اولان مواد بين العلماء اوتهدئبري اختلاف اولنه کلان ، وبر درلو حله موقيت الورمه ين شيلردن عبارتدر . [۲]

نقل و تاخيص ايدم :

- ۱ - حقايق ايشادن بخت ايدن علوم عقليه و رياضيه نك منع و عدم منى .
- ۲ - حضر عليه السلام حياتي .
- ۳ - تقى جائز اولوب اولماديني .
- ۴ - منسوبين طرقت تڪايا وزوايده كي دورك جواز و عدم جوازي .
- ۵ - تصليه و ترضيه نك خصوصى و عمومى اولسى .
- ۶ - قهوه و توتونك و سائر محدثاتك حل و حرمتي .
- ۷ - حضرت پيغمبر اقدمزك ابوينك ايمانلري .
- ۸ - فرعونه مشرك و مؤمن صفتلردن هانكيسى اوفق اولديني .
- ۹ - شيخ محى الدين ابن عربى حضر تلرينك ايمان و كفرى
- ۱۰ - يزیده لعتك جواز و عدم جوازي .
- ۱۱ - بدعت مسئلهسى .
- ۱۲ - زيارت قبور كيفيتي .
- ۱۳ - ليال مباركده و از جمله رغائب ، برات و قدرده جماعته نافله نماز قيله بيلوب قيله يه جتى .
- ۱۴ - بويوكلك ال و آياق ، واتكلىرى اويمك ، سلامك ال و اشارته و على الخصوص اكلکه اجراستك جواز و عدم جوازي .
- ۱۵ - امر بالمعروف ونهى عن المنكر بحتى .
- ۱۶ - رشوت .

[۲] نيا جلد ۶ صيفه ۲۳۰-۲۳۱ . نديکه جلد ۲ صيفه ۱۸۳

مسائل مبحثیه بر نظر عطف ایدیه جک اولورسه بونلردن بر قسمتک
اختلافی موجب اوله جق درجده بر اعمیتی و حتی هیچ بر لزومی اولمادینی و
ایکنجی قسمتک ایسه تدقیقه دکری اولقاه برابر بودرجه اختلافی باعث اوله جق
بر سبب تشکیل ایتدیکی نظام ایدر .

اهمیتی اولمایان ۲، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۲، ۱۴ نومرولر
تحتده کی بختلر ، اهمیت اولانلرده دیگر نومرولرده کیلردر .

بونلره بر نظر رحیمی عطف ایدم . حضر علیه السلام حیاتی . حضر علیه
السلامک صاغ اولدیغه اعتقاد ایتک ، یاخود اولدیکنه قائل اولمق نه دینی
ترصین ایدر ، نه ضعیفلادر . بو جزء ایماندن دکلدرکه عدمی ایمانک تزلزلنی ،
وجودی ده تقویه سنی موجب اولسون . کذلک ذنوبی بر اهمیت جاتر دکلدرکه
ترقیات و تدنیاتی انتاج ایلسون . . تصلیه و ترخیصده بوبله ! بونلرک هر ایکسی
بر ذات حقده خیر خواهلقده بولتمق واللهم رضاستی اونک ایچون ایستمکدن
عبارتدر . عکسی افتراپی انتاج ایتک اعتباریه موجب مسئولیت اوله بیلن بو
حاکک شو شکلی هیچ بروقت اعتراضی موجب اوله ماملی ، ایشی هر کسک قناعته
براقالیدر . بونلر محبت دلالیت ایدن شیردر .

مسلمانلر یالکز پیغمبر حقنده محبت تامله مأموردولر . اوندن بشقمسی
ایچون محبت بسلامک ، بری دیگرینه ترجیح ایدمکک اسباب ارایوب بوله رق
کندنجی بری دیگرینه مرجح طوتهرق او نسبتده اثار محبت ابراز ایلهمک
بالطبع مجبوری اوله ماز . و مسئولیتی ده ایجاب ایدم .

حضرت پیغمبرک ابویتنک ایمانلری ، فرعونک ایمانی ، عییا بونلرک ایمانی
نهدن اختلافی موجب اولیور . اونلر کچمش ، اللهنه قاووشمش . اثار و افعال
اعتباریه هر بری شیمدی یا راحتده یاخود غذا بدهدر . بو بوبله ایکن ، له و
علیهده اختلافه دوشمک طوغریسی غریبدر . « جناب پیغمبرک میا بونلرجه
مؤمنه شفاعت ایدمککی قرآنله ثابتدر . ناصل اولورکه کندی ابوینه ولی نسمته
شفاعت ایدمسون . و بو شفاعتی ده عتداه مقبول اولسون .

حجی الدین عربی ده بر اقدینی آثار و مؤلفات ایله حالا بونوک بر شهرت محافظه ایتدیکی کبی بوندن بویله ده بو شهرتی محافظه ایله جکی شهسزدر . بنا برین جاتیله اوغراشیله جغه، آثاریله اوغراشلسه ، یستود مناقشه ده بولیله جغه فائده لی جهتی اختیار اولنسه ده ائی اولمازی ؟ باخصوص اوله آثارکه جهان دکر .

زیده لعنتده بویله ایدنلر بر طرفی ، ایتمه بنلر دیگر طرفی تشکیل ایدیور ، فقط ایتکه بر شی قازانمش ، ایتمه مکه بر شی غائب ایدنلسی اولما یور . بونلر قاله آلمانلی ، محاکمه ایدنک ایستونیلورسه جاتی تاریخ نقطه نظرندن محاکمه ایدنلی در . و منفعت حقیقه ده بوراده در .

زیارت قبور ظن ایدرم که بر مسئله اوله ماز . اولیلر ، عزازلر انحق بر قاتحه اتحافی ایچون زیارت اوله بیلیر . یوقسه استفاعده بولنق ایچون دکل . وقیله اوغراشیله جق ایشلر اولدیغندن می یوقسه باشاریله میه جتی بیلتدیکندن می در ؛ نه در اوزمانلر هپ بویله فائده سز شیلر موقع بحث و مناظره به قوتیله برق لزومسز باطیردی و کورلتیلر اورتیه آلمشدر . . .

ال ، اتک اویمک ، ال و باشله سلام و یرمک کبی شیلر ده اوغراشیله جق قدر اهمیتی جائز دکلددر . چونکه بونلر عرف و عادتدن عبارت ، زمانله متحول شیلدر . نه قدر عاداتمز واردر که زمان اونلری دایشدیرمشی ، یرلرینه یکیلرینی اقامه ایله مشدر . سلاملر ده بویله در . حتی مدنیت ترقی ایتدیجه بونلرک انواعی تعدد ایتمش ، بر جوق اشکال مخصوصه الدینی کبی از ککلرک ، قادینلرک یکدیگرینه بر نیلرک ایکنجی ، سوکتجیلرک اولکیلرله فارشی اجرا ایله جکلری سلاملرک شکلی ابرلشدر . اشخاص اره سنده کی سلام بشقه ، دواتر و مقامات رسمیه ده کی سلاملر بشقه در . درجات ترفع ایتدیجه اشکال ده تبدل ایدیور . و بونلر ده زمانک الحجاتیله دیکشوب کیدیور قالانلر وارسه صرف بر یادگار تاریخی اولق اوزره صاقلانمقده و بونلر ده ایام و مواقع رسمیه خاص بر حال آلمقده در . بوندن بر قاق یوز سنه اولکی رسم سلامی بوکون ادامه ایتدیرمک

قابل اوله مدینتی کچی بوندن اوللری ده دها اولکی زمانک مراسم و اصولنی محافظه ایتمک قابل اوله ماش. اولدیغنه، درویشان بعض مراسم علاوه ایتملر، بر قسم خلق ده تمدیلات یا بمشلر سه بونک عرفی بر احتیاج نتیجه سی بولدیغنه اعتماد ایملک و بونک ایله اوغراشماق کر کدر.

اهیتی اولدقلری قید ایديلنلره کتجه فی الحقیقه بونلرک اهمیتری درکار و هربری ایچون اوزون اوزادی به تشریحات اجراییه تبیین حقیقه چالیشلمسی لزومی بیداردر. فقط مناقشه بی مجادله مرتبه سه چیقار مق، وایشی کلامتدن اوزاق بی بهره بر طاقم آدملره، تمیر معروفیله آفاق طاقنه انتقال ایتمیره رک بوسورتله افراد ملت آره سه مناقشه سوققی بالطبع طوغری دکدر. بر آدم چیقار، بر مسئله بی مدافعه ایدر. دیگری اوزته به آیلیر، او مسئله بی تنقید ایلر. فقط هر ایکسنک مقصدی او مسئله تک تنوری طولانیسه افراد ملتک تنوری در. اگر مناظره بومقصدن اوزاقلشیرسه فائده یرینه ضرر، منفعت یرینه مضرت کلیر. ایسته بو مسئله لر اطرافنده کی مناقشات ده حق و حقیقت وادیسندن بویله چیقارلش؛ دینه خدمت، ویا افراد اسلامی بی تنوره غیرت ناجی آلتده دین مینه مضرت، کتیرلشدر.

ظاهرده بادی اختلاف اولان مسئله لرک یری علوم عقلیه و ریاضیه تک منع و عدم متعذر. علوم عقلیه، بشرک غداسی روحی، ریاضیه ده مدار ترقیبی ایکن عیجا ناصل منع، بشرک احتیاجات طبیعی سه صورتله تحدید اولنه ییلیر. شاعرک هندسه تک وسوسه لر تولید ایتمیکنی و بونک ایچون انسانک بو جهدن نفسی وقایه ایله مسنی ایجاب ایلمیکنی ادعا ایدیور. زواللی بیله میور، واوندن اولکیلر ده تقدیر ایده میوزکه هندسه ذهنی وسوسه ده کل حقایق سهولته تلیقیه آلیشدر، چونکه دماغ بشر؛ ریاضیه تک دساتیر لایتغیری سایه سنده بر بولادکی کسب متانت، اوقواعد و قوانینی مثل ایتمک صورتیه هر شئی خطا سرجه موازنه ایده بیله چک درجه ده پیدای رسانت ایلر علوم عقلیه و ریاضیه تک منحنی التزام ایدنلر بشرک فکر محاکمه دن یری قالمسنی

منفعتلری ایجابندن عدا ایشلر ، ترقیات فکریه بی منافع شخصیله رینه مضر نالقی ایله مشلردر . حالبوکه بوکون بوتون بوکوردیکمز ترقیات هپ بونک ترقیسی سایه سنده حاصل و بشرک سعادت حاضره سیده بوندن متحصلدو . ارتق بریکلری اوته کیلری حقی تاممله اکلانلیلر .

تقی حقه دهده اختلاف اولاملیدی . چونکه بو بشرک فطری بر احتیاجیدر . ثانیاً مضر تندن زیاده منفعی جالیدر . زمان سعادتده بیله عسا کر اسلامک تقی ایله حربه تشویق ایدلش اولدیقی تاریخ قید ایدیور . صاحب دین ؛ منع ایتمش ایکن یاردا قیلرک بوکا قیام ایللری طوغریسی غریب کوریلیر . [۱]

لیل مبارکده جماعته نماز قیلنق مسئله سیده بیطدر . ایستین قیله بیلیر دینیر . چونکه عبادت زانده درگاه عزتده قرین قبول اولورسه فباء اولمازسه نه ضرر وار ؛ عجا هر طاعتمز عند الهیده مقبولیدر بونی بیلورمیز ؟ وارسون بوده شهلی اولسون .

خلاصه علما و عقلا ی سالفه نك بر طاقنی دینه خدمتدن زیاده معارضلری خلقک کوزندن دوشورمک ایچون بر طاقم کولنج ماخه لره کیرشمشله اورتده مفصلات امور طورورکن بیسود بر طاقم مناقشاتله اورتیه بیوده نفاق صاحبشلردر . ایشته بو قدر .

مؤرخ کینن ، یا خود مؤرخک طاسلایان ذواتک برنجی خصلتی حقاوق اولدیغی ، کندیسک تقدیر ایتدیگی خصوصات حقه دهده بیله بیطرفانه محاکماته اظهار وتین حقه غیرت لازمه دن بولدیغی حالده فنلکه صاحبی بومبجده طرفکیرک کوسترمک شایه سندن کندی قورتارمشدر . تاریخک قسم اعظمی ترجمه حاله حصر ایدن کاتب چلبی [۱] استاد قاضی زاده یه ، کتابک ایکی صحیفه سی تخصیص ایتتی ، علم و عرفانی یولنده ایجه ثنا خوان اولش ایکن سیواسینک

[*] اسلام مجموعه سنک برنجی سایه سنده بوکا دائر بر مقاله واردر .

[۱] فنلکه جلد ۲ صحیفه ۱۸۲ — ۱۸۳

اسمی بیه یازمامش، حقدنه بر قاج جمله بی بیه اسپرکه مشدر . حال بوکه یعنی [۲].
 هر ایکی ذاتی همان مساوی کله لره توصیف هر ایکی سنک علو قدری تسلیم ایتمکله
 بر بیوکک کوسترمش، وایشته بوکی قدر شناسلقاری جهتله ده مورخر من
 ازهنده تقرر ایله مشدر .

محمد زکی

تاریخ

ابن تیمیه

ابن تیمیه نك باشنه کلنلر

- باشی ۴۰ نجی صابیده -

ابن تیمیه زندانه عودتنده محبوسلرک فرائض دینییه بکانه قاهره ق طالبه ،
 اسقائیل اوینایوب، کوه زهک ایدوب بتون و قتلری بوشه کیردکلری کورنجه
 زندان حلقی و عظمی و نصیحه باشلادی . چوق کچمدی . شیخک و عظمی نصیحتلری
 زندان حلقی آواسنده جانلی بر صورتده تأثیر ایتدی : زندانه اذان واقامت ایله
 جماعت نمازی قیلمغهیه باشلادی . علمی مجلسلر ترتیب ایدیلدی . حسن اخلاق ،
 اصلاح نفسه بیوک بر تمایل وانهماک حاصل اولدی . حتی اوصره لردم کندیلرینک
 حبسخانه دن تخلیه اولنه جقلری خبر آلان کیمسلر ابن تیمیه نك صحبتدن
 آیریلهمق ایچون محبوس اوله رق قالمه بی زندان باشیسنن رجا ایدیورلردی .
 خارجدن دخی بر چوق کیمسلر بر بهانه ایله حبسخانه یه کلرلر شیخک مجلسنده
 حاضر بولتورلردی .

الحاصل بوراسی آرتیق حبسخانه شکندن چیقدی بر دار عرفان و بر
 دارالفتون حاله کیردی . اهالی هر درلو مشاق سفریه بی کوزه آلدیر اراق تا